

Brusel 13. prosince 2022
(OR. en)

15935/22

ELARG 106
COWEB 190
COEST 914

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel: Generální sekretariát Rady
Příjemce: Delegace
Předmět: Rozšíření a proces stabilizace a přidružení
– závěry Rady

Delegace naleznou v příloze závěry Rady o rozšíření a procesu stabilizace a přidružení ve znění schváleném Radou dne 13. prosince 2022.

NÁVRH ZÁVĚRŮ RADY O ROZŠÍŘENÍ
A PROCESU STABILIZACE A PŘIDRUŽENÍ

1. Rada bere náležitě na vědomí sdělení Komise ze dne 12. října 2022 o politice rozšíření EU, které obsahuje zprávy o Černé Hoře, Srbsku, Turecku, Severní Makedonii, Albánii, Bosně a Hercegovině a Kosovu* a zároveň poprvé odkazuje na Ukrajinu, Moldavskou republiku (dále jen: Moldavsko) a Gruzii. Nevyprovokovaná a neodůvodněná útočná válka Ruska proti Ukrajině a nová geopolitická realita podtrhují mimořádný význam politiky rozšíření EU, která pevně ukotvuje mír, demokracii, prosperitu, bezpečnost a stabilitu na našem kontinentu a představuje jednu ze strategických priorit.

2. Rada znovu potvrzuje, že je odhodlána pokračovat v procesu rozšíření v souladu s obnoveným konsensem ohledně rozšíření, který byl schválen Evropskou radou na zasedání ve dnech 14. a 15. prosince 2006 a v následných závěrech Rady. Nadále očekává, že partneři převezmou odpovědnost a prokáží důvěryhodnost svých závazků a politické vůle tím, že budou provádět nezbytné reformy a dosáhnou hmatatelného pokroku v oblasti základních zásad. Zajištění solidních a nezvratných úspěchů v oblasti právního státu, hospodářství, fungování demokratických institucí a reforem veřejné správy je i nadále rozhodující pro splnění požadavků na členství v EU a představuje dlouhodobou investici ve prospěch míru, demokracie, prosperity, bezpečnosti a stability v Evropě. Rada znovu opakuje, že přijetí a dodržování základních hodnot EU a zasazování se o evropskou perspektivu je jednoznačnou strategickou volbou a pro všechny partnery usilující o členství v EU zůstává otázkou zásadního významu. Součástí této strategické volby je plné sladění se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU.

* Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

3. Rada připomíná Soluňskou agendu a Sofijské, Záhřebské a Brdské prohlášení a znovu opakuje, že EU je plně a jednoznačně odhodlána podporovat perspektivu členství západního Balkánu v EU. Budoucnost západního Balkánu a jeho občanů je v Evropské unii. V zájmu podpory politické, hospodářské a sociální transformace regionu bude EU nadále posilovat a zintenzivňovat svou angažovanost na všech úrovních, mimo jiné prostřednictvím pokračující pomoci v závislosti na hmatatelném pokroku v oblasti právního státu a socioekonomických reforem, jakož i na dodržování hodnot, pravidel a norem EU ze strany partnerů. V této souvislosti Rada se zájmem očekává plné provádění hospodářského a investičního plánu a zelené a digitální agendy pro západní Balkán, jež představují důležité nástroje pro překlenutí socioekonomických rozdílů, zlepšení infrastruktury a konektivity a podporu ekologické a digitální transformace regionu při současném budování odolnosti a energetické nezávislosti. EU soustavně posiluje svou politickou angažovanost ve vztahu k západnímu Balkánu a zaměřuje se při tom na klíčové oblasti společného zájmu, jako jsou migrace, spravedlnost a vnitřní věci, hospodářství a jednotný trh, energetika, doprava a digitální politika, zdraví, civilní ochrana, sociální politika, vzdělávání a výzkum a inovace, jakož i na zahraniční věci, bezpečnost a obranu.

Rada je i nadále odhodlána tuto plodnou angažovanost dále rozšiřovat, jak naposledy ukázal summit EU a západního Balkánu, který se konal dne 6. prosince v Tiraně, a prohlášení z Tirany, k němuž se připojili všichni partneři.

Turecko zůstává kandidátskou zemí a klíčovým partnerem v mnoha oblastech společného zájmu.

4. Rada připomíná historický význam rozhodnutí Evropské rady ze dne 23. června 2022 o uznání evropské perspektivy Ukrajiny a Moldavska a udělení statusu kandidátské země těmto zemím. Evropská rada rovněž uznala evropskou perspektivu Gruzie a potvrdila, že je připravena udělit této zemi status kandidátské země, jakmile budou vyřešeny priority uvedené ve stanovisku Komise ke gruzínské žádosti o členství.

5. Budoucnost Ukrajiny, Moldavska a Gruzie a jejich občanů je v Evropské unii.
6. Rada oceňuje značné úsilí, které **Ukrajina** v posledních měsících vynaložila ke splnění cílů, na nichž je založen její status kandidátské země pro členství v EU. Vítá reformní úsilí Ukrajiny v tak obtížné době a vybízí ji, aby pokračovala v nastoupené cestě, splnila podmínky uvedené ve stanovisku Komise k její žádosti o členství a mohla pokročit směrem k budoucímu členství v EU.

Rada přidružení EU–Ukrajina na svém osmém zasedání v září 2022 uznala významný pokrok, který Ukrajina učinila v rámci svého procesu reforem, vzala na vědomí Ukrajinou připravený akční plán k provádění kroků uvedených ve stanovisku Komise a zdůraznila význam plného a účinného provádění.

Rada vyzývá Komisi, aby vypracovala plán, v němž nastíní další kroky, jež usnadní přístup Ukrajiny na jednotný trh EU, a plně přitom využila potenciál dohody o přidružení a prohloubené a komplexní zóny volného obchodu s Ukrajinou.

7. Rada oceňuje značné úsilí **Moldavska** při plnění cílů, na nichž je založen jeho status kandidátské země, a vybízí je, aby pokračovalo ve svém programu reforem, splnilo podmínky uvedené ve stanovisku Komise k jeho žádosti o členství a mohlo pokročit směrem k budoucímu členství v EU. Rada klade důraz na další prohloubení odvětvové spolupráce EU s Moldavskem a jeho integraci do jednotného trhu EU na základě posíleného provádění prohloubené a komplexní zóny volného obchodu mezi Moldavskem a EU. Se zájmem očekává, že se co nejdříve uskuteční sedmé zasedání Rady přidružení EU–Moldavská republika.

8. Rada oceňuje významné kroky, které v rámci svého procesu reforem učinila **Gruzie**, jak bylo zdůrazněno i na sedmém zasedání Rady přidružení EU–Gruzie v září 2022. Vybízí Gruzii, aby pokračovala v procesu reforem a v plném rozsahu se zabývala prioritami uvedenými ve stanovisku Komise k její žádosti o členství, aby jí mohl být udělen status kandidátské země. Rada klade důraz na další prohloubení odvětvové spolupráce EU s Gruzii na základě posíleného provádění prohloubené a komplexní zóny volného obchodu mezi Gruzii a EU.
9. Rada připomíná, že Komise byla vyzvána, aby v roce 2023 v rámci svého pravidelného balíčku týkajícího se rozšíření informovala o plnění podmínek uvedených ve stanoviscích Komise k jednotlivým žádostem o členství. Aniž je dotčeno toto komplexní pravidelné podávání zpráv, Rada bere na vědomí záměr Komise poskytnout aktualizaci na jaře 2023.
10. V souladu s předchozími závěry Rady a v rámci kodaňských politických kritérií a procesu stabilizace a přidružení, který je i nadále společným rámcem pro vztahy se zeměmi západního Balkánu, Rada znovu potvrzuje, že s ohledem na obnovený konsensus ohledně rozšíření z roku 2006 je třeba, aby existovaly spravedlivé a přesně vymezené podmínky a uplatňovala se zásada vlastních zásluh. V této souvislosti zdůrazňuje, že je důležité zajistit, aby EU mohla zachovat a prohlubovat svůj rozvoj, včetně své kapacity integrovat nové členy. Rada vítá skutečnost, že se revidovaná metodika rozšíření nyní uplatňuje na čtyři jednající země: Černou Horu, Srbsko, Albánii a Severní Makedonii, díky čemuž se proces přistoupení více zaměřuje na základní reformy, je předvídatelnější a je založen na objektivních kritériích, na přísných pozitivních i negativních podmínkách, jakož i na zásadě reversibility. Se zájmem očekává plné využití jejího potenciálu, zejména postupné začleňování do jednotlivých politik EU, unijního trhu a programů EU, při současném zajištění rovných podmínek a s výhradou pokroku v oblasti reformních priorit.

11. Rada připomíná závěry Evropské rady z června 2022 a vybízí k dalšímu pokroku v postupné integraci mezi Evropskou unií a partnery již během procesu rozšíření, a to vratným způsobem a v závislosti na dosažených výsledcích. Vítá odvětvová opatření, která již byla v tomto ohledu přijata v souladu s revidovanou metodikou rozšíření. V této souvislosti bere na vědomí mapování stávajících a potenciálních integračních opatření a se zájmem očekává posouzení návrhů na další provádění těchto opatření, zejména v oblastech společného zájmu.
12. S ohledem na celkový stav stávajícího reformního úsilí mezi partnery Rada zdůrazňuje, že je naléhavě třeba, aby se tito partneři zaměřili na **základní reformy** v zájmu řešení řady přetrvávajících strukturálních nedostatků v oblasti právního státu, základních práv včetně svobody projevu a svobody sdělovacích prostředků, posílení demokratických institucí a reformy veřejné správy, jakož i na hospodářská kritéria. Nadále je nutné vykazovat přesvědčivé výsledky v provádění reform, jakož i **konkrétní a hmatatelné výsledky** v uvedených klíčových oblastech, které zůstávají určujícím faktorem celkového tempa přístupových jednání.
13. Rada znovu opakuje, že **právní stát** je jednou ze základních hodnot, na nichž je EU založena, jedním ze zásadních aspektů demokratické transformace, jenž je ústředním prvkem procesu rozšíření i procesu stabilizace a přidružení, a klíčovým referenčním kritériem, podle něhož je posuzován pokrok na cestě k členství v EU. Proto je nezbytné, aby pokrok partnerů v této oblasti byl solidní, hmatatelný a nezvratný. Rada vítá pokrok, jehož někteří partneři v této oblasti dosáhli, zároveň však s hlubokým znepokojením konstatuje, že oznámené celkové nedostatky potvrzují, že jde o jednu z hlavních výzev. Nedostatečný věrohodný pokrok i nadále souvisí s nedostatečnou politickou vůlí, nedostatky v soudních funkcích a v nezávislosti soudnictví a s rozšířenou korupcí a organizovanou trestnou činností: jedná se přitom o opakující se klíčové otázky, které je třeba řešit jako naléhavou prioritu. V souladu s revidovanou metodikou je protikorupční politika s důrazem začleňována do příslušných kapitol a klastrů. Rada vyzývá všechny partnery, aby zintenzivnili své úsilí, zejména pokud jde o zadávání veřejných zakázek, což je jedna z oblastí nejvíce ohrožených korupcí.

14. Rada se znepokojením konstatuje, že většina nedostatků oznámených v loňském roce v oblasti ochrany **základních práv** zůstává do značné míry stále platná a v některých případech se dokonce zhoršila. Politický rámec je sice postupně prováděn, zejména pokud jde o boj proti diskriminaci a genderově podmíněnému násilí, systémové nedostatky však přetrvávají. K řešení těchto nedostatků je naléhavě zapotřebí přijmout věrohodná a skutečná opatření, včetně řádného provádění. Stávající právní předpisy musí být rovněž dodržovány v praxi. Obzvláště znepokojivé jsou nedostatky týkající se práv dítěte a práv příslušníků menšin a osob ve zranitelném postavení, jako jsou Romové, osoby se zdravotním postižením, lesbické, gay, bisexuální, transgender a intersexuální (**LGBTI**) osoby a příslušníci národnostních menšin, jakož i nediskriminačního zacházení s nimi. Pokud jde o genderovou rovnost, Rada znovu opakuje, že je nezbytné zajistit, aby bylo posíleno postavení žen a dívek a aby mohly plně požívat svých základních práv. Hluboce znepokojivou zůstává situace v oblasti **svobody projevu a svobody a plurality sdělovacích prostředků**, což jsou klíčové pilíře demokratické společnosti, s tím, že ve většině případů byl oznámen pouze omezený nebo nulový pokrok a v jednom případě dokonce nadále dochází k vážnému zhoršování situace. Je třeba rozhodně vyšetřit a řešit hrozby, zastrašování a útoky namířené proti sdělovacím prostředkům, novinářům a dalším mediálním aktérům. K zajištění nezávislosti sdělovacích prostředků a zabránění nepatřičnému podněcování k autocenzuře je rovněž nezbytné zajistit pluralitu, nezávislost subjektů monitorujících sdělovací prostředky a transparentnost financování médií.
15. Klíčovou výzvou obecně zůstává **reforma veřejné správy**. Rada vítá příklady pozitivních reforem, například v oblasti poskytování digitálních služeb, upozorňuje však na potřebu depolitizace a zvýšení odpovědnosti a profesionality na všech úrovních, což jsou základní prvky vnímané, účinné a odpovědné správy věcí veřejných.

16. Naléhavou výzvou pro většinu partnerů zůstává řádné **fungování a nezávislost demokratických institucí**, což je jeden ze základních prvků dobře fungující demokracie a jedna ze zásadních podmínek pro přistoupení k EU. Rada s hlubokým znepokojením konstatuje, že absence skutečné politické vůle je i nadále hlavním důvodem nedostatečného pokroku v této oblasti. Silná politická polarizace a nedostatek dialogu napříč politickými stranami brání řádnému fungování demokratických systémů a jejich institucí nebo je podřívají. Kromě inkluzivnějších a konstruktivnějších politických dialogů Rada poukazuje na význam předpisů, které by organizacím občanské společnosti umožnily svobodně působit a podílet se na tvorbě politik inkluzivním a smysluplným způsobem. Rada připomíná, že pokrok v této oblasti je rovněž spojen s účinným pokrokem reforem v dalších zásadních oblastech, zejména v oblasti právního státu.
17. Pokud jde o **hospodářská kritéria**, Rada vítá a sdílí analýzu, kterou vypracovala Komise. Zdůrazňuje, že je třeba urychlit strukturální reformy zaměřené na podporu udržitelného oživení a zajistit splnění hospodářských kritérií pro členství v EU. Snížení zranitelnosti vůči vnějším otřesům a zvýšení potravinového zabezpečení a energetické bezpečnosti se v návaznosti na útočnou válku Ruska proti Ukrajině stalo ještě důležitějším. U všech partnerů zůstává problémem vysoká míra chudoby, což poukazuje na potřebu zlepšit účinnost systémů sociální ochrany a cílených sociálních výdajů. EU znovu opakuje, že je odhodlána pokračovat ve spolupráci a pomoci, zejména posilováním odolnosti partnerů ze západního Balkánu a jejich zapojením do opatření EU s cílem zmírnit negativní dopad útočné války Ruska proti Ukrajině, zejména v klíčových oblastech, jako jsou potravinové zabezpečení, energetická bezpečnost a kybernetické hrozby. Obzvláště důležitý je balíček opatření EU na podporu energetiky pro západní Balkán, který pomáhá zmírnit bezprostřední důsledky energetické krize pro nejzranitelnější skupiny a zároveň podporuje další transformaci a diverzifikaci energetiky.
- EU nadále stojí při partnerech a poskytuje pomoc zejména těm, kteří své postoje plně harmonizují se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU.

18. Zlepšení konkurenceschopnosti a podnikatelského prostředí a prohloubení regionální hospodářské integrace by výrazně zvýšilo hospodářský růst partnerů a jejich atraktivitu coby cílových destinací pro investice. Obzvláště důležité je pro partnery ze západního Balkánu dokončení **společného regionálního trhu západního Balkánu**. Rada znovu opakuje, že pro hospodářské oživení a rozvoj jsou i nadále podstatné reformy v dalších zásadních oblastech, přičemž úsilí zaměřené na boj proti korupci, zlepšení právního státu, zvýšení transparentnosti a posílení institucí a sociálního dialogu by bylo přínosem i pro ekonomiky. V této souvislosti zdůrazňuje význam plné transparentnosti všech investic, zejména pokud jde o investice, které zahrnují zadávání veřejných zakázek. Využití hospodářského potenciálu partnerů nadále vyžaduje rovněž provádění reforem stanovených v programech hospodářských reforem a v politických pokynech přijatých společně s členskými státy EU. Mělo by pokračovat úsilí o zajištění fiskální stability a o posun rozpočtů směrem k více růstově orientovaným strukturám, mimo jiné i podporou zásadní ekologické a digitální transformace a rozvoje lidského kapitálu.
19. **Zelená agenda a udržitelná konektivita** jsou klíčem k udržitelnému oživení, jež obstojí i v budoucnu a z něhož budou mít prospěch jak podniky, tak širší veřejnost. Rada znovu opakuje, že je naprosto nezbytné pokračovat v řešení změny klimatu v souladu s ambicemi EU v oblasti klimatu, urychlit sbližování s *acquis* EU a posílit provádění v rámci přechodu ke klimaticky neutrálním, odolným, udržitelným a oběhovým hospodářstvím účinně využívajícím zdroje.
20. Rada vyzývá partnery, aby v plném rozsahu provedli opatření zahrnutá do společných závěrů ze zasedání v rámci hospodářského a finančního dialogu mezi EU a západním Balkánem a Tureckem ze dne 24. května 2022 a aby přitom vycházeli ze svých příslušných programů hospodářských reforem. Připomíná, že EU zůstává zdaleka nejdůležitějším hospodářským partnerem západního Balkánu a Turecka.

21. Zásadními prvky procesu rozšíření i procesu stabilizace a přidružení jsou i nadále **dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce**. Rada vítá pokrok, jehož bylo dosaženo, a znovu připomíná význam regionální spolupráce. Vytvoření **společného regionálního trhu západního Balkánu** – otevřeného, inkluzivního a založeného na pravidlech a normách EU – má i nadále zásadní význam pro plné využití potenciálu regionu a hospodářského a investičního plánu a je odrazovým můstkem k další integraci do jednotného trhu EU. Rada vítá nedávné dohody o svobodě pohybu na základě průkazů totožnosti, o uznávání vysokoškolských kvalifikací a o uznávání odborných kvalifikací lékařů, zubních lékařů a architektů.
22. Je třeba i nadále vyvíjet rozhodné úsilí na podporu **usmíření a stability v regionu**, včetně nastolení konečných řešení dvoustranných sporů a záležitostí mezi partnery, které mají kořeny v minulosti, a to v souladu s mezinárodním právem a zavedenými zásadami, včetně dohody o otázkách nástupnictví, jakož i zbývajících případů pohřešovaných osob a otázek souvisejících s válečnými zločiny. Rada znovu opakuje, že nelze trpět popírání genocidy, štvavou rétoriku nebo glorifikaci válečných zločinců z kterékoli strany. Je nutné vyvarovat se prohlášení a jednání, jež mají na dobré sousedské vztahy a mírové urovnání sporů negativní dopad. Stávající dvoustranné dohody včetně Prespanské dohody mezi Severní Makedonií a Řeckem a Smlouvy o přátelství, dobrých sousedských vztazích a spolupráci mezi Severní Makedonií a Bulharskem musí být v dobré víře prováděny.

23. Vzhledem k nové geopolitické realitě, která nastala v návaznosti na útočnou válku Ruska proti Ukrajině, Rada důrazně poukazuje na význam dalšího prohloubení spolupráce v zahraničněpolitických otázkách a na očekávání Unie, že se partneři připojí ke **společné zahraniční a bezpečnostní politice EU**, která je klíčovým aspektem procesu integrace do EU a silným vyjádřením strategické volby partnera a jeho místa v rámci společenství hodnot. To je obzvláště důležité v otázkách, kde jsou v sázce významné společné zájmy, jako jsou omezující opatření v tomto kritickém geopolitickém bodě. Rada proto vítá a oceňuje skutečnost, že se většina partnerů důsledně připojuje k postojům EU, a zároveň vyzývá ty, kteří tak dosud neučinili, aby rozhodně zlepšili soulad svých postojů, a to i pokud jde o omezující opatření, a aby se vyhnuli krokům, které jsou v rozporu s jejich deklarovaným cílem připojit se k EU. Je nanejvýš důležité zabránit obcházení omezujících opatření EU, která byla přijata v reakci na útočnou válku Ruska proti Ukrajině.

Hybridní hrozby jsou od ruské invaze na Ukrajinu ještě závažnější. Cílem manipulací s informacemi včetně dezinformací je zpochybnit důvěryhodnost EU, oslabit důvěru veřejnosti v demokratické instituce a prohloubit polarizaci a etnické rozdíly. Rada připomíná svou rostoucí spolupráci s partnery v boji proti hybridním hrozbám, zejména v oblasti kybernetické odolnosti a kybernetické bezpečnosti, včetně ochrany kritické infrastruktury, potravinového zabezpečení a energetické bezpečnosti. EU bude tuto spolupráci a svou podporu partnerům nadále prohlubovat. Zásadní význam v této souvislosti i nadále má **strategická komunikace** a boj proti manipulaci s informacemi. Rada vyzývá všechny partnery, aby jasně informovali o výhodách a povinnostech vyplývajících z jejich směřování do EU, jakož i o vlastním závazku prosazovat hodnoty EU a nezbytné související reformy.

24. Závažné bezpečnostní hrozby pro EU i pro všechny partnery nadále představují terorismus, radikalizace a organizovaná trestná činnost. Rada v souladu s dřívějšími závěry Evropské rady a Rady znovu opakuje, že je důležité pokračovat ve spolupráci v oblasti **boje proti terorismu** a dále ji posilovat, zejména pokud jde o předcházení všem formám radikalizace – ať už náboženské, etnicko-nacionalistické nebo politické povahy – a jejich potírání –, kde je třeba vyvinout větší úsilí. Rada bere na vědomí určité pozitivní výsledky, konstatuje však, že v **boji proti organizované trestné činnosti** je i nadále zapotřebí dalšího úsilí a přesvědčivých výsledků, pokud jde o pravomocná odsouzení a zabavení a konfiskaci majetku pocházejícího z trestné činnosti. Zdůrazňuje, že je třeba, aby všichni partneři přijali rozhodná a okamžitá opatření v boji proti trestné činnosti a k vymýcení **korupce**, neboť celková absence významných výsledků zvyšuje riziko zhoršování situace a rovněž posiluje pocit beztrestnosti a nerovnosti. Veškerá opatření, která by mohla ohrozit nebo narušit sbližování s unijním *acquis* a politikami, včetně postupů a opatření EU zaměřených na předcházení praní peněz a financování terorismu, by měla být neprodleně ukončena.
25. Jednou z klíčových výzev je i nadále **nelegální migrace** a důležitou prioritou zůstává boj proti převaděčství migrantů a obchodování s lidmi. Nadále je nutná trvalá spolupráce a koordinace s partnery na západobalkánské trase, jakož i plné a nediskriminační provádění prohlášení EU a Turecka. Rada oceňuje obecně konstruktivní spolupráci partnerů ze západního Balkánu a jejich pokračující úsilí, rovněž oceňuje Turecko za jeho nepolevující úsilí při poskytování útočiště velmi vysokému počtu uprchlíků. Zdůrazňuje rovněž zásadní význam harmonizace vízové politiky partnerů s vízovou politikou EU a naléhavého sladění s unijním seznamem třetích zemí s vízovou povinností.
26. Rada připomíná, že EU nadále poskytuje významnou **finanční podporu a technickou pomoc** pro účely procesu rozšíření a procesu stabilizace a přidružení, zejména prostřednictvím nástroje předstupní pomoci (NPP). Zdůrazňuje význam stávajících nástrojů pro budování institucí, jako je twinning a TAIEX, pro poskytování cílené podpory orgánům veřejné správy všech partnerů.

ROZŠÍŘENÍ

ČERNÁ HORA

27. Rada vítá celkový pokrok, jehož bylo dosud dosaženo v přístupových jednáních, v jejichž rámci bylo otevřeno všech 33 prověřovaných kapitol a 3 kapitoly byly předběžně uzavřeny. Nejvyšší prioritou pro další pokrok v přístupových jednáních a předtím, než dojde k předběžnému uzavření dalších kapitol, zůstává **splnění prozatímních kritérií pro dodržování zásad právního státu stanovených v rámci kapitol 23 a 24**. Jak je uvedeno v rámci pro jednání, pokrok v těchto kapitolách má zásadní význam a bude nadále určovat celkové tempo přístupových jednání.

Rada je znepokojena politickou nestabilitou a nestabilitou vlády, jež způsobily zpomalení přístupových jednání. Dále je znepokojena rozhodnutím Parlamentu změnit výsadní pravomoci prezidenta přijetím právních předpisů v rámci naléhavého postupu a zdůrazňuje, že všechny legislativní akty musí být v souladu s ústavou. Rada naléhavě vyzývá všechny politické aktéry v Černé Hoře, aby projevili odpovědnost a překonali polarizaci, a vyzývá je, aby se zdrželi jakýchkoli kroků, které by mohly dále prohloubit institucionální krizi a oslabit demokratické instituce země. Političtí činitelé a subjekty v Černé Hoře by měli dosáhnout konsensu v zájmu obnovení funkčnosti demokratických institucí a správy, která je nezbytná pro dosažení deklarovaného klíčového cíle Černé Hory, jímž je integrace do EU. Níže uvedené kroky považuje Rada za nejdůležitější a nejnaléhavější reformy, které musí Černá Hora provést.

28. Rada připomíná, že je naléhavě nutné obnovit fungování a důvěryhodnost hlavních soudních orgánů, zejména pokud jde o dosud nedokončená jmenování do Ústavního soudu, a řešit stagnující provádění klíčových reforem soudnictví. Je třeba posílit nezávislost klíčových institucí, zejména soudnictví. Rada zdůrazňuje, že pro posílení demokratického rámce má i nadále zásadní význam volební reforma v souladu s doporučeními Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR). Vybízí Černou Horu, aby zintenzivnila své úsilí zejména v kritických oblastech, jako je **svoboda projevu a sdělovacích prostředků a boj proti korupci a organizované trestné činnosti**. Oceňuje dosažený pokrok, zdůrazňuje však, že Černá Hora musí zlepšit své výsledky v oblasti vyšetřování, stíhání, pravomocných odsouzení a zabavování a konfiskace majetku pocházejícího z trestné činnosti.

Dále Rada Černou Horu vyzývá, aby neprodleně ukončila veškeré režimy nebo opatření, které by mohly ohrozit nebo narušit sblížování s *acquis* a politikami EU.

29. Pokud jde o **hospodářské reformy**, Rada bere na vědomí výrazné oživení a stabilní růst hospodářství a ambiciózní programy fiskálních reforem zaměřené na podporu oživení po pandemii a další opatření, která snižují zátěž domácností v důsledku rostoucích cen energií a potravin. Vybízí Černou Horu, aby provedla strukturální reformy, snížila veřejný dluh a pokračovala v úsilí o posílení fiskální správy a transparentnosti.

30. Rada oceňuje pokračující konstruktivní angažovanost Černé Hory, pokud jde o další rozvoj **regionální spolupráce a pěstování dobrých sousedských vztahů**.

31. Rada vyjadřuje Černé Hoře velké uznání za její důslednou spolupráci v zahraničněpolitických otázkách, a zejména za pevný a dlouhodobý plný soulad se **společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU**, a to i pokud jde o omezující opatření EU, protože jde o silný signál strategického závazku Černé Hory na její cestě do EU. Vítá rovněž pokračující aktivní účast Černé Hory na misích a operacích EU v rámci **společné bezpečnostní a obranné politiky**.

SRBSKO

32. Rada vítá **celkový pokrok**, jehož bylo dosud dosaženo v přístupových jednáních, v jejichž rámci bylo otevřeno 22 z 35 kapitol jednání a 2 kapitoly byly předběžně uzavřeny. Je však nezbytné obnovit dynamiku reforem v oblasti právního státu a základních práv. Rada nadále zdůrazňuje, že určujícím faktorem pro celkové tempo přístupových jednání zůstává pokrok v těchto oblastech, jakož i v normalizaci vztahů Srbska s Kosovem, jak je stanoveno v rámci pro jednání.
33. Rada vítá skutečnost, že nová srbská vláda potvrdila integraci do EU jako svůj strategický cíl, zdůrazňuje však, že v návaznosti na to je třeba učinit vhodné kroky. Zejména v souvislosti s útočnou válkou Ruska proti Ukrajině Rada očekává, že Srbsko projeví jednoznačný závazek vůči EU a bude hájit naše společné zásady a hodnoty. Rovněž vyzývá srbské orgány, aby o EU komunikovaly objektivně a jednoznačně a aktivně se zapojily do předcházení všem formám dezinformací a zahraniční manipulaci s informacemi a boje proti nim ve všech sdělovacích prostředcích.
34. Rada bere na vědomí pokrok, jehož Srbsko dosáhlo v některých oblastech právního státu, ale také celkově omezený pokrok a přetrvávající zpoždění v řadě jiných oblastí. Vyzývá Srbsko, aby prokázalo politickou vůli dále urychlit reformy a dosáhnout konkrétních a hmatatelných výsledků v **zásadních oblastech**. Níže uvedené kroky považuje Rada za nejdůležitější a nejnaléhavější reformy, které musí Srbsko provést.
35. Srbsko by se mělo zaměřit na splnění prozatímních kritérií pro kapitoly 23 a 24, mimo jiné prováděním revidovaných akčních plánů pro tyto kapitoly. Rada vítá úspěšné schválení ústavních změn zaměřených na posílení nezávislosti soudnictví a zdůrazňuje význam jejich dalšího provádění. Dále je třeba zlepšit nezávislost a celkovou účinnost soudnictví. Rada zdůrazňuje, že je třeba, aby Srbsko prokázalo politickou vůli a zintenzivnilo své úsilí v boji proti korupci. Srbsko musí také dosáhnout hmatatelných a přesvědčivých výsledků v oblasti účinného vyšetřování, stíhání a pravomocných odsouzení a zmrazování a konfiskace majetku pocházejícího z trestné činnosti, zejména pokud jde o případy závažné a organizované trestné činnosti.

36. Rada Srbsko vyzývá, aby prioritně a účinným způsobem provádělo svůj akční plán strategie v oblasti sdělovacích prostředků a respektovalo přitom ducha i literu cílů mediální strategie. Opětovně vyjadřuje vážné znepokojení nad nedostatečným pokrokem ve zlepšování celkového prostředí pro **svobodu projevu a nezávislost sdělovacích prostředků, což má dopad i na** možnosti voličů činit plně informovaná volební rozhodnutí, a vyzývá Srbsko, aby se těmito vážnými obavami neprodleně zabývalo.
37. Srbsko musí na celém svém území i nadále věnovat zvláštní pozornost plnému dodržování **základních práv**, včetně ochrany nejzranitelnějších skupin, jakož i nediskriminačnímu zacházení s příslušníky menšin. Stále je ještě třeba dosáhnout skutečných zlepšení, pokud jde o účinné uplatňování práv příslušníků národnostních menšin, zejména v oblasti vzdělávání, používání menšinových jazyků, přístupu ke sdělovacím prostředkům a bohoslužbám v menšinových jazycích. Prioritou zůstává aktivní vyšetřování a odsouzení trestných činů z nenávisli. Jak ukázal postup srbských orgánů při pořádání EuroPride 2022, dodržování práv LGBTI osob, včetně jejich práva na svobodu shromažďování a projevu, vyžaduje ještě zlepšení. Rada vítá skutečnost, že se akce nakonec uskutečnila a že nedošlo k žádným závažným incidentům..
38. Rada zdůrazňuje, že je třeba zajistit řádné **fungování demokratických institucí**. Bere na vědomí, že se Srbsko před prezidentskými a předčasnými parlamentními volbami konanými v roce 2022 zaměřilo na některá dlouhodobá doporučení OBSE/ODIHR, a vítá skutečnost, že se voleb zúčastnily všechny politické síly. Rada s uspokojením konstatuje, že během kampaně byly z velké části dodržovány základní svobody, poukazuje však na nerovné podmínky pro kandidáty. Vyzývá novou srbskou vládu, aby podnikla rychlé a rozhodné kroky k provedení reforem, které se zpozdily v důsledku zdlouhavého volebního procesu.

39. Rada nadále podtrhuje význam smysluplné regionální spolupráce při vnitrostátním řešení případů **válečných zločinů**, vyřešení zbývajících případů pohřešovaných osob a plné spolupráce s Mezinárodním reziduálním mechanismem pro trestní tribunály, mimo jiné prostřednictvím neprodleného úplného přijetí a vykonání jeho rozsudků a rozhodnutí. Neměla by existovat žádná podpora ani veřejný prostor pro odsouzené válečné zločince ani pro glorifikaci nebo popírání jejich zločinů.
40. Pokud jde o **hospodářské reformy**, Rada bere s uspokojením na vědomí trvalý pokrok v rozvoji fungujícího tržního hospodářství. Vybízí Srbsko, aby zintenzivnilo strukturální reformy veřejné správy a státních podniků se zvláštním zaměřením na státní podniky v odvětví energetiky. Rada oceňuje, že si Srbsko zachovalo úroveň připravenosti ohledně kritérií pro otevření tematického okruhu 3 (Konkurenceschopnost a růst podporující začlenění), a bude pokračovat v posuzování této oblasti.
41. Rada bere s uspokojením na vědomí, že Srbsko podporuje rezoluce Valného shromáždění Organizace spojených národů přijaté v reakci na útočnou válku Ruska proti Ukrajině, jakož i další příslušné kroky, vyjadřuje však hluboké politování nad zhoršením situace Srbska v oblasti sladování se **společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU**, zejména nad tím, že se nepřipojilo k sankcím EU vůči Rusku a Bělorusku, jakož i nad jeho zahraničněpolitickými opatřeními, která jsou v rozporu se společným přístupem EU. Rada zdůrazňuje, že pevně očekává, že Srbsko splní svůj závazek přijatý v rámci pro jednání a že jako nejvyšší prioritu zintenzivní sladování s postoji EU v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky a souvisejícími omezujícími opatřeními. Vítá pokračující aktivní účast Srbska na misích a operacích EU v rámci **společné bezpečnostní a obranné politiky** a jeho významný příspěvek k těmto misím a operacím.
42. Rada zdůrazňuje, že Srbsko musí splnit svůj závazek dosáhnout souladu s vízovou politikou EU. Vítá pozitivní kroky, které Srbsko ke splnění tohoto závazku učinilo, zdůrazňuje však, že je třeba v této oblasti v úsilí pokračovat, zejména pokud jde o třetí země, které pro EU představují riziko z hlediska nelegální migrace nebo bezpečnosti.

43. Pokud jde o **dialog** zprostředkovaný EU, Rada vítá jeho pokračování a vyjadřuje uznání vysokému představiteli a zvláštnímu zástupci EU pro dialog mezi Bělehradem a Prištinou a pro další regionální otázky týkající se západního Balkánu za jejich odhodlání. Očekává, že se Srbsko bez dalších odkladů, v dobré víře a v duchu kompromisu zapojí do dialogu zprostředkovaného EU s cílem dosáhnout komplexní právně závazné dohody s Kosovem o normalizaci vztahů v souladu s mezinárodním právem a *acquis* EU. Tato dohoda by se měla zabývat všemi nevyřešenými otázkami a měla by přispět k regionální stabilitě. Jedná se o zásadní předpoklad pro další pokrok Srbska a Kosova na cestě do Evropy. Rada opětovně zdůrazňuje své pevné očekávání, že všechny minulé dohody budou neprodleně plně dodržovány a prováděny a že se strany konstruktivně zapojí do řešení všech svých dvoustranných sporů. Vyzývá obě strany, aby se zdržely jednostranných a provokativních kroků, které by mohly vést k napětí a násilí, a rétoriky, která nepřispívá k dialogu. Rada oběma stranám připomíná jejich společnou odpovědnost za zajištění míru a stability.
44. Rada vítá, že Srbsko pokračuje v plnění svého závazku v rámci řady iniciativ v oblasti **regionální spolupráce**, a vybízí Srbsko, aby dále posilovalo **dobré sousedské vztahy** a přispívalo ke stabilitě a usmíření se všemi partnery v regionu.

TURECKO

45. Evropská rada na svém zasedání ve dnech 24. a 25. června 2021 konstatovala strategický zájem Evropské unie na stabilním a bezpečném prostředí ve východním Středomoří a na rozvoji spolupráce a vzájemně prospěšných vztahů s Tureckem. Zmírnění napětí ve východním Středomoří je třeba zachovat. EU je i nadále připravena spolupracovat s Tureckem v rámci postupného, proporcionálního a vratného procesu v řadě oblastí společného zájmu, pokud budou splněny podmínky stanovené členy Evropské rady dne 25. března 2021 a v předchozích závěrech Evropské rady.

S ohledem na nedávný nárůst napětí Rada připomíná, že Evropská rada ve dnech 23. a 24. června 2022 vyjádřila hluboké znepokojení nad opakovanými kroky a prohlášeními Turecka a doplnila, že Turecko musí respektovat svrchovanost a územní celistvost všech členských států EU. S odkazem na své předchozí závěry a prohlášení ze dne 25. března 2021 Evropská rada uvedla, že očekává, že Turecko bude plně dodržovat mezinárodní právo, zmírňovat napětí v zájmu regionální stability východního Středomoří a bude udržitelným způsobem podporovat dobré sousedské vztahy.

46. S ohledem na všechny relevantní závěry Evropské rady je Rada i nadále odhodlána zachovat otevřený a upřímný dialog, řešit společné výzvy a spolupracovat v klíčových oblastech společného zájmu, jako je migrace, boj proti terorismu, veřejné zdraví, klima a regionální otázky. Rada bere na vědomí pokračování dialogů na vysoké úrovni mezi EU a Tureckem o některých z těchto otázek.

47. Rada vyjadřuje Turecku uznání za pokračující významné úsilí, pokud jde o přijetí téměř 4 milionů uprchlíků a řešení jejich potřeb. Pokračující pomoc EU uprchlíkům a hostitelským komunitám byla včas zajištěna. **Prohlášení EU a Turecka** z roku 2016 přináší i nadále výsledky. Rada připomíná, že Evropská rada na svém zasedání ve dnech 21. a 22. října 2021 vyzvala Turecko, aby zajistilo plné a nediskriminační provádění prohlášení EU a Turecka, a to i vůči Kyperské republice. Prioritou je i nadále účinná správa hranic, předcházení nelegálním vstupům, jakož i obnovení navracení, a to v souladu s mezinárodním právem a právem EU. Zásadní význam má i nadále úplné a účinné provádění dohody o zpětném přebírání osob mezi EU a Tureckem a spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí se všemi členskými státy EU. Rada zdůrazňuje, že Turecko musí dosáhnout souladu s vízovou politikou EU.
48. Rada opětovně vyjadřuje vážné obavy ohledně dalšího a hluboce znepokojivého zhoršování situace v oblasti **demokracie, právního státu a základních práv**.

Zdrojem vážných obav je i nadále systémově nedostatečná nezávislost a nepatřičný tlak na soudnictví, jakož i pokračující omezování, zadržování, věznění a další opatření namířená proti novinářům, akademickým pracovníkům, členům politických stran včetně poslanců, právníkům, obráncům lidských práv, uživatelům sociálních médií a dalším osobám při uplatňování jejich základních práv a svobod. Rada je znepokojena tím, že nově přijatý zákon o dezinformacích by mohl ještě více omezit svobodu projevu a nezávislé sdělovací prostředky v Turecku.

Rada zdůrazňuje, že je důležité dodržovat zákonnost a integritu volebního procesu, zejména vzhledem k četným případům zatčení, odvolání a výměny demokraticky zvolených starostů a k zaměření se na opoziční strany a jejich členy.

Rada znovu vyzývá Turecko, aby v souladu se svými mezinárodními závazky urychleně zvrátilo negativní trendy ve všech těchto oblastech a věrohodně řešilo řadu závažných nedostatků identifikovaných ve zprávě Komise.

Turecko by také mělo intenzivněji spolupracovat s Radou Evropy a jejími příslušnými subjekty a orgány, zabývat se jejich klíčovými doporučeními, v plném rozsahu provést Evropskou úmluvu o lidských právech a další mezinárodní nástroje v oblasti lidských práv, jichž je Turecko smluvní stranou, a vykonávat všechny rozsudky Evropského soudu pro lidská práva v souladu s článkem 46 EÚLP. Přetrvávající neuplatňování rozsudků Evropského soudu pro lidská práva ze strany Turecka vyvolává vážné otázky ohledně jeho závazků v oblasti právního státu a dodržování základních práv, jakož i jeho mezinárodních závazků.

49. Pokud jde o **hospodářské reformy**, Rada bere na vědomí, že přetrvávají vážné obavy v souvislosti s fungováním tržního hospodářství země. Nedostatky v institucionální a politické koordinaci narušily důvěryhodnost a účinnost činnosti orgánů a došlo k výraznému nárůstu nerovnováhy, což vedlo k nestabilitě finančního trhu, rostoucí inflaci, oslabení liry a rozšíření chudoby. Zvláštní význam má nezávislost regulačních orgánů, zejména centrální banky.

Rada dále připomíná, že je třeba, aby Turecko řešilo povinnosti týkající se provádění **celní unie mezi EU a Tureckem** a zajistilo její účinné uplatňování ve vztahu ke všem členským státům. Vyjadřuje politování nad skutečností, že se Turecko i nadále ve velké míře odchyluje od svých závazků vyplývajících z celní unie mezi EU a Tureckem, a připomíná, že by měly být bezodkladně odstraněny překážky obchodu nebo rovnocenné překážky, které s celní unií nejsou v souladu.

50. Rada vyjadřuje Turecku uznání za jeho konstruktivní úlohu při usnadňování vývozu ukrajinského obilí.
51. Vyjadřuje však hluboké politování nad tím, že se Turecko nepřipojilo k sankcím EU vůči Rusku. Zdůrazňuje, že pevně očekává, že Turecko jako nejvyšší prioritu zintenzivní sladování s postoji EU v oblasti **společné zahraniční a bezpečnostní politiky** a souvisejícími omezujícími opatřeními. Rada zdůrazňuje, že je nejvyšší důležité zabránit obcházení omezujících opatření EU, která byla přijata v reakci na útočnou válku Ruska proti Ukrajině. V tomto ohledu očekává, že Turecko zajistí plné dodržování těchto omezujících opatření, zejména s přihlédnutím k volnému pohybu výrobků, včetně zboží dvojího užití, v rámci celní unie mezi EU a Tureckem.

Rada bere s hlubokým znepokojením na vědomí, že zahraniční politika Turecka je i nadále v rozporu s prioritami EU v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky, mimo jiné pokud jde o Sýrii, Libyi a operaci IRINI. Vzhledem ke společnému zájmu EU a Turecka na dosažení míru a stability v regionu Rada očekává, že Turecko a všichni aktéři pozitivně přispějí k řešení regionálních krizí.

Rada připomíná svůj postoj, pokud jde o přistoupení členských států k mezinárodním organizacím.

52. Rada nadále očekává, že se Turecko jednoznačně zaváže k udržování **dobrých sousedských vztahů**, dodržování mezinárodních dohod a k mírovému urovnávání sporů, přičemž se v případě potřeby bude obracet na Mezinárodní soudní dvůr.

Jak je uvedeno v závěrech ze dne 11. prosince 2006, 26. června 2018 a 18. června 2019, které následně potvrdila Evropská rada, jakož i v prohlášení ze dne 21. září 2005, Rada Turecko vyzývá, aby ve vztahu ke všem členským státům plnilo své povinnosti vyplývající z rámce pro jednání, včetně plného a nediskriminačního provádění dodatkového protokolu k dohodě o přidružení. Rada znovu opakuje, že uznání všech členských států je zásadním předpokladem. Turecko musí ukončit veškeré hrozby a opatření, jež poškozují dobré sousedské vztahy, musí normalizovat své vztahy s Kyperskou republikou a respektovat svrchovanost všech členských států EU nad jejich teritoriálními vodami a vzdušným prostorem, jakož i všechna jejich svrchovaná práva, mimo jiné včetně práva provádět průzkum přírodních zdrojů a využívat jich, v souladu s právními předpisy EU a mezinárodními právními předpisy včetně Úmluvy Organizace spojených národů o mořském právu.

53. EU připomíná předchozí závěry Evropské rady a je nadále plně odhodlána dosáhnout komplexního urovnání **kyperského problému**. Připomíná, že v tomto ohledu je i nadále nanejvýš důležité, aby se Turecko v rámci OSN, na základě federativního uspořádání dvou politicky rovných komunit a dvou zón, v souladu se všemi příslušnými rezolucemi Rady bezpečnosti OSN a se zásadami, na nichž je EU založena, i v souladu s *acquis* EU zavázalo k mírovému urovnání včetně jeho vnějších aspektů a přispívalo k němu. EU bude při podpoře tohoto procesu hrát i nadále aktivní úlohu. Rada vyzývá Turecko, aby se zdrželo činností, které jsou v rozporu s rezolucemi Rady bezpečnosti OSN 541 a 550.

Rada odsuzuje pokračující jednostranná opatření Turecka v souvislosti s **Varošou**, jež jsou v rozporu s rezolucemi Rady bezpečnosti OSN, a připomíná význam statusu Varoši a potřebu plného respektování rezolucí Rady bezpečnosti OSN, zejména rezolucí 550, 789 a 1251. Rada vyzývá k okamžitému zrušení těchto opatření a ke zrušení všech kroků učiněných v souvislosti s Varošou od října 2020. Připomíná v tomto ohledu závěry Evropské rady z června 2021.

54. Rada s politováním konstatuje, že se Turecko od Evropské unie nadále vzdaluje, a připomíná své předchozí závěry, v nichž se uvádí, že přístupová jednání Turecka se tak v podstatě zastavila a nelze uvažovat o otevření či uzavření žádných dalších kapitol.

SEVERNÍ MAKEDONIE

55. Rada připomíná své závěry ze dne 18. července 2022 a vítá skutečnost, že se dne 19. července 2022 uskutečnila první mezivládní konference se Severní Makedonií: jde o jasné uznání pokroku, jehož Severní Makedonie dosáhla při prosazování reformního programu EU a při dosahování hmatatelných a trvalých výsledků.
56. Rada rovněž vítá skutečnost, že Komise již pokročila v práci na provádění procesu analytického posuzování *acquis* EU (**prověřování**), a se zájmem očekává dokončení tohoto procesu.
57. Rada v návaznosti na konání místních voleb v říjnu 2021 připomíná, že je třeba provést komplexní přezkum **volebních právních předpisů** a že je důležité, aby se orgány i nadále zabývaly zbývajícími doporučeními OBSE/ODIHR a Benátské komise.

58. Rada vítá určitý pokrok, jehož bylo dosaženo v oblasti **základních zásad**, a zejména v oblasti **právního státu**, včetně boje proti korupci a organizované trestné činnosti, **avšak je třeba vyvinout větší úsilí**. Vítá rovněž závazek vlády zachovat a urychlit provádění reforem souvisejících s EU. Udržitelnost těchto strukturálních reforem je dlouhodobým procesem, který vyžaduje trvalé zapojení vlády i opozice. Rada v tomto ohledu vyzývá všechny strany v parlamentu, aby i nadále konstruktivně spolupracovaly a budovaly konsensus napříč stranami se zaměřením na uskutečnění konkrétních kroků v rámci procesu jednání a na zachování současné dynamiky reforem. Rada zdůrazňuje, že je třeba zajistit transparentnost při tvorbě politik, inkluzivnost konzultačních procesů a účinnou komunikaci v rámci procesu jednání.

59. V oblasti **soudnictví** Rada vítá skutečnost, že bylo dosaženo určitého pokroku prostřednictvím soustavného provádění strategie reformy soudnictví. Na základě již dosaženého pokroku je třeba trvale usilovat o zajištění nezávislosti, profesionality a nestrannosti soudního systému. Rada bere na vědomí pokračující úsilí v boji proti korupci a organizované trestné činnosti, a to i v případě osob ve vysokých funkcích. Zdůrazňuje, že je třeba zajistit systematické provádění aktualizovaného akčního plánu strategie reformy soudnictví a zintenzivnit provádění strategií lidských zdrojů v oblasti soudnictví a trestního stíhání. Rada zdůrazňuje, že je důležité, aby se dotčené orgány řídily doporučeními Státní komise pro předcházení korupci, která proaktivně pokračovala ve své činnosti a zahájila šetření několika případů, mimo jiné proti vysoce postaveným činitelům.

Vyzývá Severní Makedonii, aby pokračovala v úsilí o další posílení **základních práv, svobody sdělovacích prostředků a svobody projevu**.

60. Konstatuje, že v oblasti **reformy veřejné správy** bylo dosaženo omezeného pokroku. Zásadní význam má i nadále zajištění dodržování zásad transparentnosti, zásluh a spravedlivého zastoupení.

61. Země provedla komplexní reformu svých **zpravodajských a bezpečnostních služeb**. Rada opětovně zdůrazňuje, že je třeba posílit kapacitu pro parlamentní dohled nad zpravodajskými službami.
62. Rada vítá skutečnost, že Severní Makedonie i nadále aktivně a konstruktivně přispívá k řízení smíšených **migračních** toků účinnou spoluprací se sousedními zeměmi a s členskými státy EU. Zdůrazňuje, že Severní Makedonie musí splnit svůj závazek dosáhnout souladu s vízovou politikou EU.

Rada vítá podpis dohody mezi EU a Severní Makedonií o postavení jednotek Evropské pohraniční a pobřežní stráže agentury Frontex.

63. Pokud jde o **hospodářské reformy**, Rada Severní Makedonii vybízí, aby pokračovala v úsilí o další plnění požadavků vnitřního trhu EU a o vypořádání se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie.
64. Rada vítá skutečnost, že sčítání lidu v roce 2021 bylo nyní dokončeno, a bere na vědomí jeho výsledky.
65. Zásadními prvky procesu rozšíření i procesu stabilizace a přidružení jsou i nadále **dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce**. Rada připomíná, že je důležité dosáhnout hmatatelných výsledků a v dobré víře provádět dvoustranné dohody, včetně Prespanské dohody s Řeckem a Smlouvy o přátelství, dobrých sousedských vztazích a spolupráci s Bulharskem.
66. Rada vyjadřuje Severní Makedonii velké uznání za její důslednou spolupráci v zahraničněpolitických otázkách, a zejména za dosažení plného souladu se **společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU**, a to i pokud jde o omezující opatření EU, protože jde o silný signál strategického závazku Severní Makedonie na její cestě do EU. Vítá rovněž pokračující aktivní účast Severní Makedonie na misích a operacích EU v rámci **společné bezpečnostní a obranné politiky**.

ALBÁNIE

67. Rada vítá skutečnost, že se dne 19. července 2022 uskutečnila první mezivládní konference s Albánií: jde o jasné uznání pokroku, jehož Albánie dosáhla při prosazování reformního programu EU a při dosahování hmatatelných a trvalých výsledků reforem.
68. Rada rovněž vítá skutečnost, že Komise již pokročila v práci na provádění procesu analytického posuzování *acquis* EU (**prověřování**), a se zájmem očekává dokončení tohoto procesu.
69. Rada v návaznosti na konání parlamentních **voleb** v dubnu 2021 zdůrazňuje, že je důležité, aby se orgány i nadále zabývaly prováděním zbývajících doporučení OBSE/ODIHR. Připomíná, že inkluzivní a konstruktivní politický dialog v zemi má i nadále zásadní význam pro další pokrok v dynamice reforem. Rada zdůrazňuje, že je v rámci procesu jednání třeba zajistit transparentnost při tvorbě politik, inkluzivnost konzultačních procesů a účinnou komunikaci.
70. Rada vítá, že Albánie dosáhla pokroku v oblasti **základních zásad**, a zejména v oblasti **právního státu**, konkrétně prováděním komplexní reformy soudnictví, která soustavně pokračuje, a posílením boje proti korupci a boje proti organizované trestné činnosti. Zvláštní útvar pro boj proti korupci a organizované trestné činnosti vydal několik důležitých pravomocných rozhodnutí týkajících se vysoce postavených státních úředníků. Je třeba zintenzivnit úsilí o dosažení dobrých výsledků v boji proti korupci a organizované trestné činnosti, a to i na vysoké úrovni. Zásadní význam má i nadále provádění pravomocných soudních rozhodnutí. Je třeba dále provádět akční plán pro řešení doporučení Finančního akčního výboru.

Rada Albánii vyzývá, aby upustila od zavedení jakéhokoli režimu nebo opatření, jako jsou právní předpisy týkající se daňové amnestie, které by mohly ohrozit nebo narušit dosažení souladu s *acquis* a politikami EU, včetně unijních postupů a opatření, jejichž účelem je předcházet praní peněz a daňovým únikům.

71. Rada vítá skutečnost, že proces **prověřování** stále plynule pokračuje a přinesl hmatatelné výsledky. Vítá široké hlasování všech stran o časově omezeném prodloužení ústavního mandátu prověřovacích orgánů a vybízí orgány, aby zajistily řádné dokončení tohoto procesu v co nejkratší době. Rada vítá obnovení činnosti vrchního soudu a ústavního soudu.
72. Pokud jde o **základní práva**, Rada vyzývá ke zvýšení úsilí o provedení komplexní pozemkové reformy a o transparentní konsolidaci vlastnických práv, mimo jiné prostřednictvím konzultací se všemi příslušnými zúčastněnými stranami, mimo jiné řešením případů falšování dokumentů a urychlením procesu registrace a náhrad. V návaznosti na přijetí zákona o sčítání lidu se zájmem očekává hladký a plně transparentní průběh sčítání lidu v souladu s mezinárodními normami. Rada rovněž vítá přijetí sekundárních právních předpisů týkajících se menšin a nadále Albánii naléhavě vyzývá, aby urychleně přijala a provedla zbývající právní předpisy týkající se rámcového zákona o ochraně národnostních menšin z roku 2017, a to v souladu s evropskými normami a se zapojením všech příslušných zúčastněných stran.

Rada navíc Albánii nadále vyzývá, aby dosáhla hmatatelného pokroku v oblasti **svobody projevu**. Znovu opakuje, že je důležité zajistit, aby jakékoliv změny zákona o sdělovacích prostředcích byly v souladu s doporučeními Benátské komise a mezinárodními normami, pokud by parlament tento zákon dále posuzoval.

73. Rada konstatuje, že v reformě **veřejné správy** bylo dosaženo omezeného pokroku, a vybízí Albánii k dalšímu odhodlanému úsilí v této oblasti. Je třeba zlepšit koordinaci v rámci veřejné správy, zejména pokud jde o integraci procesů plánování politik a sestavování rozpočtu. Zřizování nových agentur musí být inkluzivním procesem a je třeba, aby tyto agentury podléhaly systému brzd a protivah.

74. Pokud jde o **migraci**, je albánský právní rámec z velké části v souladu s *acquis* EU, je však potřeba jej aktualizovat. Celkový počet neodůvodněných žádostí o azyl, jež v EU podali státní příslušníci Albánie, se v roce 2021 výrazně zvýšil. Albánské orgány musí tuto otázku pečlivě sledovat a řešit. Rada zdůrazňuje, že Albánie musí splnit svůj závazek dosáhnout souladu s **vízovou politikou EU**.
75. Pokud jde o **hospodářské reformy**, Rada Albánii vybízí, aby pokračovala v úsilí o další plnění požadavků vnitřního trhu EU a o vypořádání se s konkurenčními tlaky a tržními silami v rámci Unie.
76. Rada vítá skutečnost, že se Albánie nadále konstruktivně účastní **regionální spolupráce**. Rovněž vítá skutečnost, že Albánie pokračovala v dialogu v zájmu zajištění **dobrých sousedských vztahů**, jež mají i nadále zásadní význam.
77. Rada vyjadřuje Albánii velké uznání za její důslednou spolupráci v zahraničněpolitických otázkách, a zejména za dosažení plného souladu se **společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU**, a to i pokud jde o omezující opatření EU, – jde o silný signál strategického závazku Albánie na její cestě do EU. Vítá rovněž pokračující aktivní účast Albánie na misích a operacích EU v rámci **společné bezpečnostní a obranné politiky**. Rada vyjadřuje Albánii uznání za její aktivní zapojení jakožto nestálého člena Rady bezpečnosti OSN do prosazování a obrany mezinárodního pořádku založeného na pravidlech.

PROCES STABILIZACE A PŘIDRUŽENÍ

BOSNA A HERCEGOVINA

78. V návaznosti na závěry Evropské rady ze zasedání konaného ve dnech 23. a 24. června 2022 a s ohledem na následné doporučení Komise ze dne 12. října 2022 Rada doporučuje, aby byl Bosně a Hercegovině udělen status kandidátské země, s výhradou potvrzení Evropskou radou, za předpokladu, že budou přijata opatření uvedená v doporučení Komise, jejichž cílem je posílit právní stát, boj proti korupci a organizované trestné činnosti, řízení migrace a základní práva. Rada očekává, že Evropská rada toto rozhodnutí potvrdí na svém prosincovém zasedání. V současném geopolitickém kontextu Rada zdůrazňuje, že je naléhavě nutné, aby země postoupila na své cestě do EU, zejména splněním všech 14 klíčových priorit pro zahájení jednání o přistoupení k EU určených ve stanovisku Komise k žádosti Bosny a Hercegoviny o členství v EU, které Rada potvrdila v roce 2019. Rada rovněž vyzývá všechny vedoucí politické představitele v Bosně a Hercegovině, aby urychleně provedli závazky stanovené v dohodě dosažené dne 12. června 2022 a urychleně dokončili ústavní a volební reformu v souladu s klíčovými prioritami.
79. Rada vítá konání všeobecných **voleb** v Bosně a Hercegovině dne 2. října 2022. Podle předběžných zjištění a závěrů volební pozorovatelské mise OBSE/ODIHR byly volby celkově konkurenční a dobře organizované, ale vyznačovaly se nedůvěrou ve veřejné instituce a argumentací vyvolávající etnické rozkoly. Zajištění toho, aby volby probíhaly v souladu s evropskými normami, je klíčovou prioritou uvedenou ve stanovisku Komise. EU očekává, že fungující zákonodárné orgány a vlády budou urychleně zřízeny na úrovni států, subjektů a kantonů, aby se zaměřily na reformy na cestě do EU.
80. Rada dále opětovně prohlašuje, že je jednoznačně odhodlána podporovat perspektivu členství Bosny a Hercegoviny v EU jako jedné, sjednocené a svrchované země.

81. Rada naléhavě vyzývá všechny politické aktéry v Bosně a Hercegovině, aby se zdrželi a zřekli provokativní rozvratné rétoriky a činů, včetně zpochybňování svrchovanosti, jednoty a územní celistvosti země, a aby ukončili glorifikaci odsouzených válečných zločinců a aktivně prosazovali usmíření.
82. Rada bere se znepokojením na vědomí celkově omezený pokrok v oblasti **reforem**, vítá však nedávno přijaté kroky, včetně: přijetí novely zákona o zadávání veřejných zakázek, přijetí komplexní strategie pro správu veřejných financí všemi úrovněmi státní správy, jmenování čtyř chybějících soudců Ústavního soudu Federace, ratifikace několika dohod, včetně dohod týkajících se programů Horizont Evropa a Kreativní Evropa a mechanismu civilní ochrany Unie, jakož i pokrok v realizaci spolupráce s EUROPOLEM a přijetí strategie pro boj proti terorismu.
83. S odkazem na institucionální mechanismy, které byly stanoveny v Daytonské mírové dohodě, musí Bosna a Hercegovina provést další ústavní a volební reformy v zájmu zajištění rovnosti a nediskriminace všech občanů, zejména provedením judikatury Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sejdić–Finci. Rada opětovně vyzývá k inkluzivnímu procesu omezené ústavní a volební reformy, který by měl probíhat na základě skutečného dialogu a v souladu s evropskými normami s cílem odstranit z volebního procesu veškeré formy nerovnosti a diskriminace. Zdůrazňuje, že by neměly být podniknuty žádné legislativní či politické kroky, které by ztížily výkon rozhodnutí ve věci Sejdić–Finci a souvisejících rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva nebo které by dále prohloubily rozpory.
84. Ačkoli je Rada znepokojena nedostatečným pokrokem, Bosnu a Hercegovinu dále vybízí, aby se zabývala reformami zaměřenými na zlepšení právního a institucionálního rámce země s cílem splnit požadavky na členství v EU, mimo jiné vypracováním a přijetím národního programu pro přijetí *acquis* EU.

85. Rada vítá legislativní změny týkající se zákona o zadávání veřejných zakázek, zároveň však vyjadřuje znepokojení nad tím, že při řešení klíčových priorit uvedených ve stanovisku a zjištění odborné zprávy o otázkách právního státu nebylo dosaženo žádného dalšího pokroku. Zdůrazňuje, že je třeba, aby orgány posílily **právní stát** a podnikly rozhodné kroky k posílení předcházení korupci a organizované trestné činnosti a boje proti nim. Za tímto účelem Rada Bosnu a Hercegovinu naléhavě vyzývá, aby urychleně přijala změny zákona o Vysoké radě pro soudnictví a státní zastupitelství týkající se integrity a uvedla své právní předpisy týkající se střetu zájmů do souladu s evropskými normami. Rada rovněž připomíná, že je třeba, aby Bosna a Hercegovina přijala nový zákon o Vysoké radě pro soudnictví a státní zastupitelství a zákon o soudech Bosny a Hercegoviny. Rozhodnutí ústavního soudu musí být plně respektována.
86. Rada vítá skutečnost, že je z velké části zaveden legislativní a institucionální rámec pro **základní práva** a že byly přijaty akční plány pro sociální začleňování Romů a pro práva LGBTI osob. Vyzývá Bosnu a Hercegovinu, aby výrazně zintenzívnila reformní úsilí v oblasti lidských práv, genderové rovnosti a nediskriminace, zejména zavedením vnitrostátního preventivního mechanismu proti mučení a špatnému zacházení.
87. Rada vyjadřuje politování nad nedostatečným pokrokem v oblasti **svobody projevu a sdělovacích prostředků** a bezpečnosti novinářů a naléhavě Bosnu a Hercegovinu vyzývá, aby zajistila vhodné kroky justice v souvislosti s případy výhrůžek a násilí vůči novinářům a pracovníkům sdělovacích prostředků.
88. Rada očekává, že Bosna a Hercegovina učiní zásadní kroky v **reformě veřejné správy** zajištěním profesionální a odpolitizované veřejné služby a koordinovaného celostátního přístupu k tvorbě politik.
89. Rada vítá pozitivní kroky učiněné s cílem zlepšit řízení a koordinaci **migrace**, jakož i azylový systém, a vybízí Bosnu a Hercegovinu, aby rozhodným způsobem pokračovala v práci na úspěšném řešení výzev spojených s migrací. V této souvislosti kladně hodnotí skutečnost, že Rada ministrů přijala legislativní návrh týkající se ochrany hranic, a vybízí Bosnu a Hercegovinu, aby přijala strategii a akční plán v oblasti migrace, zlepšila harmonizaci s vízovou politikou EU, posílila správu hranic a uzavřela s EU dohodu o postavení agentury Frontex.

90. Pokud jde o **hospodářské reformy**, Rada je znepokojena tím, že pokud jde o vytváření fungujícího tržního hospodářství a schopnost vypořádat se s konkurenčním tlakem a tržními silami v EU, je země stále v počátcích. Připomíná, že je třeba zajistit soulad s dohodou o stabilizaci a přidružení a pravidelné konání zasedání subjektů pro stabilizaci a přidružení.
91. Rada Bosnu a Hercegovinu vyzývá, aby se dále aktivně zapojovala do **regionální spolupráce a dobrých sousedských vztahů**.
92. Rada vítá, že Bosna a Hercegovina výrazně zlepšila svůj soulad se **společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU**, což svědčí o jejím závazku vydat se cestou EU. Vyzývá Bosnu a Hercegovinu, aby dále zlepšovala míru souladu a zajistila plné provádění omezujících opatření.
93. Rada vítá prodloužení mandátu operace EUFOR Althea, která nadále podporuje orgány Bosny a Hercegoviny při udržování bezpečného a zabezpečeného prostředí pro všechny občany.
94. Rada opětovně zdůrazňuje význam pokračující spolupráce mezinárodních aktérů a vyjadřuje podporu misi vysokého představitele a jeho úřadu při plnění agendy 5 + 2.

KOSOVO

95. Rada vítá trvalý závazek Kosova směřovat do Evropy a opětovně zdůrazňuje, že je důležité pokračovat v provádění **dohody o stabilizaci a přidružení** mezi EU a Kosovem.
96. Rada vítá neustálý pokrok, pokud jde o posilování demokracie a právního státu, celkový výkon spravedlnosti, boj proti korupci, boj proti terorismu a předcházení násilnému extremismu. Vyzývá Kosovo, aby dále zintenzívnilo boj proti organizované trestné činnosti. V oblasti soudnictví Rada Kosovo vyzývá, aby zlepšilo provádění stávajících nástrojů k zajištění integrity, nezávislosti a účinnosti soudního systému, a to i prostřednictvím vhodných legislativních změn, a vítá závazek vlády řídit se doporučeními Benátské komise a spolupracovat s EU. Kosovo by mělo pokračovat v reformě veřejné správy a zintenzivnit úsilí o zavedení profesionální a odpovědné veřejné služby zaměřené na občany v souladu s evropskými a mezinárodními normami.
97. Rada Kosovo vyzývá, aby se zabývalo opakujícími se nedostatky ve **volebním** procesu a provedlo související doporučení volebních pozorovatelských misí EU před příštími volbami, které se mají konat v roce 2025. V této souvislosti Rada vítá skutečnost, že shromáždění zřídilo *ad hoc* výbor složený z různých stran, který bude pracovat na těchto reformách. Rada vyzývá všechny politické strany, aby spolupracovaly na dalším posílení legislativní úlohy shromáždění, jakož i jeho úlohy dohledu, a aby upřednostňovaly klíčové právní předpisy, zejména pokud jde o reformy související s EU, kde je třeba usilovat o podporu více politických stran.
98. Rada vítá skutečnost, že Kosovo důrazně odsoudilo ruskou útočnou válku vůči Ukrajině, jakož i jeho jasnou geostrategickou orientaci a dobrovolnou harmonizaci s omezujícími opatřeními EU, zejména vůči Rusku a Bělorusku, a jejich pokračující provádění.

99. Rada konstatuje, že kosovské **hospodářství** zaznamenalo po pandemii silné hospodářské oživení, ale výhled růstu v roce 2022 se zhoršil. Současné globální hospodářské výzvy zvýrazňují potřebu pokračovat v řešení dlouhodobých strukturálních problémů, zejména v souvislosti s energetickou bezpečností, ale také nedostatečnou hospodářskou diverzifikací, závislostí na vnějších finančních tocích a rozšířenou neformální ekonomikou, jakož i výzvami v oblasti právního státu, včetně korupce.
100. Rada Kosovo vyzývá, aby urychleně schválilo ambiciózní a do budoucna zaměřenou energetickou strategii a aby ve své skladbě zdrojů energie zvýšilo podíl obnovitelných zdrojů. Je třeba trvale usilovat o zajištění bezpečnosti dodávek, diverzifikaci zdrojů, zlepšení fungování vnitřního trhu s energií a rozvoj energetických sítí a energetické účinnosti.
101. Rada podporuje **uvolnění vízového režimu** pro Kosovo a uznává jeho význam pro kosovské občany. Se zájmem očekává rychlá a úspěšná jednání s Evropským parlamentem o nezbytných změnách nařízení (EU) 2018/1806.
102. Rada Kosovo vybízí, aby vynaložilo další úsilí s cílem provést v plném rozsahu právní rámec v oblasti **základních práv** v souladu s evropskými normami a aby zlepšilo koordinaci a dohled. Více je třeba vykonat, zejména pokud jde o zajištění plné ochrany kulturního a náboženského dědictví, ochrany práv příslušníků nevětšinových komunit, včetně romské a aškálské komunity, vysídlených osob a LGBTI osob, jakož i genderové rovnosti v praxi. Je třeba dále posílit stávající mechanismy v oblasti lidských práv.

103. Pokud jde o **dialog** zprostředkovaný EU, Rada vítá jeho pokračování a vyjadřuje uznání vysokému představiteli a zvláštnímu zástupci EU pro dialog mezi Bělehradem a Prištinou a pro další regionální otázky týkající se západního Balkánu za jejich odhodlání. Rada očekává, že se Kosovo v dobré víře a v duchu kompromisu zapojí do dialogu zprostředkovaného EU s cílem dosáhnout komplexní právně závazné dohody se Srbskem o normalizaci vztahů v souladu s mezinárodním právem a *acquis* EU, a to bez dalších odkladů. Tato dohoda by se měla zabývat všemi nevyřešenými otázkami a měla by přispět k regionální stabilitě. Jedná se o zásadní předpoklad pro to, aby Kosovo a Srbsko mohly pokračit na své cestě do Evropy. Rada opětovně zdůrazňuje své pevné očekávání, že všechny minulé dohody budou neprodleně plně dodržovány a prováděny a že se strany konstruktivně zapojí do řešení všech svých dvoustranných sporů. Vyzývá obě strany, aby se zdržely jednostranných a provokativních kroků, které by mohly vést k napětí a násilí, a rétoriky, která nepřispívá k dialogu. Rada oběma stranám připomíná jejich společnou odpovědnost za zajištění míru a stability.
104. Rada opětovně zdůrazňuje význam činnosti specializovaných senátů pro Kosovo a specializovaného státního zastupitelství a vyjadřuje jí podporu. Pokračující plná spolupráce Kosova s cílem umožnit mu plnit svůj mandát je důležitým důkazem jeho odhodlání prosazovat právní stát a skoncovat s beztrestností.
105. Rada Kosovo vybízí, aby vypracovalo strategii pro přechodné soudnictví, včetně komplexního přístupu k řešení jeho minulosti. Upozorňuje na potřebu dalšího pokroku ve vnitřním dialogu.
106. Rada připomíná význam úzké spolupráce Kosova s misí **EULEX**, jakož i s dalšími příslušnými mezinárodními aktéry.
107. Rada připomíná význam regionální spolupráce a **dobrých sousedských vztahů** a vybízí Kosovo, aby se aktivně a konstruktivně zapojilo do činností v rámci **regionální spolupráce**.